

Samobójstwo i eutanazja

Samobójstwo - definicje

1. E. Durkheim: „wszystkie przypadki śmierci będące pośrednim lub bezpośrednim wynikiem działania lub też wstrzymania się od działania ofiary, która wie, jaki rezultat to za sobą pociąga”.
2. James Mark Baldwin: „świadome zabicie samego siebie”.
3. A. Delmas: „akt, za pomocą którego człowiek świadomy siebie samego (*un homme lucide*), mogący wybrać życie, mimo to wybiera śmierć, bez konieczności moralnej”.

„konieczność moralną” przekreślającą samobójczy charakter działania to przypadki zadania sobie śmierci samemu w celu uniknięcia wyjątkowo wielkich cierpień.

1. G. Deshaies: „akt zabicia siebie samego w sposób habitualnie świadomy, w którym śmierć została podjęta jako środek lub jako cel”.

Tradycyjne definicje samobójstwa w ujęciu etyków i moralistów chrześcijańskich

- 1. Samobójstwo bezpośrednie:** „bezpośrednie i samowolne zadanie śmierci sobie samemu” ; „samowolne zadanie sobie śmierci”: decyzja podjęta we własnym imieniu, a nie na mocy wyraźnego rozkazu Bożego czy na mocy rozkazu władzy państwowej w wypadku wykonania na sobie samym prawomocnego wyroku śmierci.
- 2. Samobójstwo pośrednie:** ktoś podejmuje czynność, która z natury wywołuje równocześnie przynajmniej dwa skutki: jeden dobry, a drugi zły, mianowicie własną śmierć. Jeżeli w obliczu takiej czynności dana osoba za przedmiot swojej intencji obiera owo inne dobro wynikające z określonej czynności, a nie swoją własną śmierć, którą tylko dopuszcza, toleruje, w takim razie nie można mówić o samobójstwie bezpośrednim. Ponieważ jednak śmierć danej osoby pozostaje w związku z jej własnym działaniem, owszem, ona ją przewiduje i dopuszcza, akt taki posiada zewnętrzne podobieństwo do samobójstwa i dlatego zwie się samobójstwem pośrednim. Za przykład posłużyć może wysadzenie przez żołnierza twierdzy połączone z jego własną śmiercią, podobnie skok z wysokiego piętra płonącego domu dla uniknięcia śmierci w płomieniach.

Maurice Van Vyve 1951

➤ **negacja koncepcji św. Tomasza z Akwinu**

- zamiast na naturze czynności opiera się na samej tylko intencji sprawcy czynu.
- **samobójstwo bezpośrednie** będzie miało miejsce w wypadku, kiedy „śmierć stanowiąca skutek czynności (lub jej opuszczenia) jest zamierzona bezpośrednio, tzn. jako cel lub jako środek do osiągnięcia innego celu”,
- **samobójstwo pośrednie:** kiedy śmierć nie jest dla sprawcy czynu „skutkiem zamierzonym ani jako cel ani jako środek, ale tylko skutkiem przewidzianym i dopuszczonym wbrew woli (*accepté et regret*)”.
- czyni on to ze względu na inny skutek dobry, który jest właściwym przedmiotem zamierzenia woli. Za samobójstwo w etycznym, a więc ujemnym znaczeniu uważać należy wszelki akt pozbawienia siebie samego życia, a więc zarówno bezpośrednio jak i pośrednio, z pobudki zawinionej, „kiedy się ma obowiązek pozostać przy życiu.
- jeżeli natomiast ktoś zadaje sobie śmierć (bezpośrednio czy pośrednio — obojętne) ze względu na dobro, które warte jest ofiary życia, spełnia akt poświęcenia siebie, czyli akt ofiary z życia”.

Samobójstwo – aspekty etyczne

1. Argument świętości życia

- etyka chrześcijańska i etyka Kanta: życie ludzkie ma wewnętrzną wartość, jest cenne/święte
- należy je chronić zarówno przed ingerencją zewnętrzną, jak i ingerencją samego podmiotu. Samobójstwo uznaje się za złe, ponieważ narusza nasz obowiązek ochrony ludzkiego życia, który jest nadrzędny wobec oceny jego jakości.
- karanie prób samobójczych, które są zarazem złamaniem zakazu zabijania jak i wykroczeniem wobec nakazu poszanowania świętości życia.
- Kantowski imperatyw nawet nas samych nie pozwala nam traktować jedynie jako celu.

2. Argumenty utilitarystyczne

- w naszych decyzjach moralnych powinna mieć znaczenie jakość życia, nie zaś przyrodzona jego wartość.
- jeśli życie jednostki ma bardzo niską jakość, dopuszczalne jest wybranie przez nią samobójstwa jako sposobu zakończenia cierpienia/bólu/trosk.
- przysługuje nam moralne prawo do samobójstwa, ale tylko w niektórych okolicznościach, takich mianowicie, które prowadzić będą do większego dobra większej ilości osób
- obowiązek zapobiegania samobójstwom, w przypadkach, kiedy mogłyby prowadzić do nieszczęścia, którego nie da się przeważyc jakimś ogólnym dobrem, czy siłą interesów podmiotów, których dana decyzja dotyczy (w praktyce może to oznaczać, np. obowiązek leczenia chorych na depresję, ofiar gwałtów, przemocy, wdowy, wdowców, itd.).

3. Libertarianie i prawo do samobójstwa

- z naszego prawa do nieingerencji innych w nasze życie, wynika prawo do samobójstwa, tzn. że analogicznie do naszego podstawowego prawa, jakim jest prawo do życia, mamy również prawo do śmierci. Nie jesteśmy więc moralnie zobowiązani by żyć.
- prawo do dowolnego dysponowania własnością, jaką jest nasze ciało.
- prawo do determinacji własnych czynów, kierowania się własnym losem.
- prawo do życia jest niezbywalne, oznacza to nie tylko, że inni nie mają prawa nas go pozbawiać, ale również, że my sami nie możemy go znieść. Prawo do nieingerencji może przemawiać na niekorzyść prawa do samobójstwa w sytuacji, kiedy nasza śmierć może powodować dotkliwą krzywdę innych, a tym samym bardzo poważną ingerencję w ich życie.

Seneka: nie należy starać się żyć za wszelką cenę.

Epikur: hedonizm nie jest rozwiązaniem

„Gdyby to wszystko, co sprawia przyjemność rozpustnikom, mogło uwolnić ducha od trwogi wywoływanej przez zjawiska niebieskie, śmierć i ból, a ponadto mogło nas pouczyć o kresie pożądań, nie mielibyśmy żadnej podstawy do tego, by ich za to ganić; wszak oni by tylko wiedli życie wypełnione wszechstronnie przyjemnościami bez domieszki bólu czy zmartwienia, a przecież te uczucia – to zło”.

Trwogę istnienia usuwa lektura filozofów.

-
- śmierć wyzwala od niedogodności życia/narodzin
 - śmierć we właściwym czasie przynosi wiele pożytku
 - czekanie na naturalną śmierć jest pozbawieniem siebie prawa do wolności
 - czy życie jest, czy nie jest warte trudu, by je przeżyć
 - heroizm absurdalnego trwania czy heroizm samobójstwa

„Zanim nadeszła starość, zależało mi, by dobrze żyć; w starości dbam o to, by dobrze umrzeć.

A wszak dobrze umrzeć – to chętnie umrzeć. Staraj się i ty, by nigdy nic nie czynić wbrew woli”.

Samobójstwo to akt świadomy i rozumny:

Marek Aureliusz, Michel de Montaigne, David Hume

„człowiek, który usuwa się z życia, nie czyni społeczeństwu nic złego; przestaje mu jedynie czynić dobro, co jeżeli w ogóle stanowi jakąś szkodę, to jest to szkoda najniższego rzędu”.

Paul-Henri d’Holbach:

samobójstwo to realizacja suwerennego prawa do przerwania własnego istnienia.

Filozofia egzystencjalna

I. Jean Paul Sartre (stoicy, D. Hume, F. Nietzsche): **ontologiczny aspekt samobójstwa**

- śmierć w stosunku do życia pozostaje nie tylko czymś zewnętrznym, ale równocześnie czymś absurdalnym.
- Ten stan rzeczy nie ulega zmianie nawet w wypadku śmierci zadanej sobie przez samego człowieka. Okazuje się ono działaniem również pustym i pozbawionym sensu, nie zawiera w sobie żadnej treści pozytywnej.
- „Samobójstwo — stwierdza to Sartre wyraźnie — jest czymś absurdalnym i w absurdzie zanurza moje życie”.

Jean Paul Sartre – perspektywa wolności człowieka:

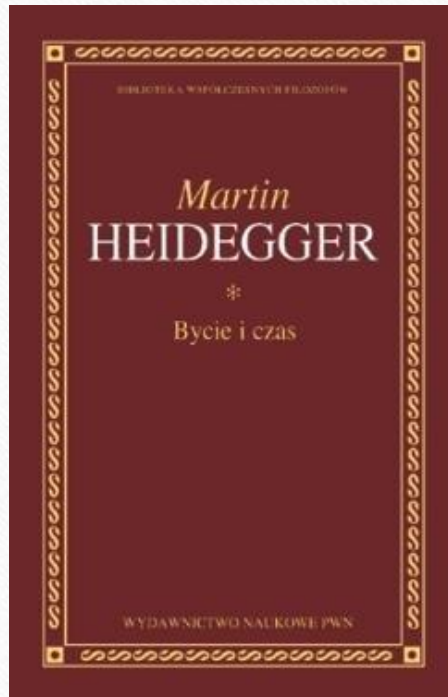
- człowiek ma możliwość wyboru, w którym podejmuje decyzje dyktując samemu sobie motyw postępowania.
- wolność staje się zatem uniwersalną siłą przemieniającą wszelkie działania człowieka w określoną afirmację samego siebie i własnej godności. Urzeczywistnia się to także w akcie samobójstwa.
- człowiek dokonuje odpowiedniego wyboru: przekreśla jedną sytuację, a tworzy nową. Samobójstwo nabiera więc jakiegoś znaczenia. Liczy się wtedy „jako pewien akt konkretny, szczególna realizacja mego wolnego istnienia”.
- brak wartościowania samobójstwa w kategoriach moralnych dobro/zło.

Simone de Beauvoir – etyczny sens samobójstwa

- czy jest możliwe, aby akt ostatecznie nieodwołalny realizował podstawową wartość moralną wolności?
- tak, na gruncie idei etyki sartrowskiej.
- idea skuteczności: działanie moralne winno przekształcać świat i społeczeństwo.
- Gdy wolność człowieka jest tak skrzepowana, że ztraca wszelką możliwość skutecznego wpływania na otoczenie, pozostaje jej jeszcze szansa ostatecznego i absolutnego protestu w formie samobójstwa.

-
- działanie moralne winno przełamywać wszelkie ograniczenia zewnętrzne i docierać aż do wnętrza wolności innych jednostek.
 - samobójstwo budzi sumienia innych i staje się bodźcem powszechnego dążenia do pełnej wolności.
 - Do samej też jednostki należy ryzyko decyzji, kiedy i w jakich okolicznościach samobójstwo spełni właściwy mu sens etyczny. Nie ma tu żadnych stałych reguł; jedynym kryterium jest wyjątkowość sytuacji i konieczność ostatecznej decyzji.

Martin Heidegger (1889-1976)

Dasein: *jestestwo, przytomność, bycie-tu-oto, jawnobycie, obecność.*

- Dasein to **byt**, który *jest* w taki sposób, że odnosi się do bycia
- specyficzny sposób bycia Dasein to **egzystencja**
- Dasein może być w taki lub inny sposób (**możliwość**), ale jednocześnie jest w egzystencję wrzucony (**faktyczność**)
- bycie Dasein jest bytem-ku-śmierci, co wywołuje trwogę
- egzystencja nieautentyczna a egzystencja autentyczna

-
- egzystencja człowieka jest egzystencją ku śmierci i na tym polega jej egzystencjalny tragizm.
 - człowiek od samego początku stoi w obliczu nicości i śmierć do tego nie może niczego dorzucić ani mu ująć. Samobójstwo powiększa jeszcze ten tragizm.
 - „Śmierć dobrowolna jest aktem, który stwarzając możliwość niemożności wszelkiego wyboru czyni przez to samo niemożliwą wszelką dalszą możliwość istnienia”, co znaczy, że pozostaje w sprzeczności z wolnością człowieka.
 - w samobójstwie wybiera człowiek to, że nie będzie więcej wybierał.

Albert Camus: absurd i bezsensowność życia.

(1913-1960)

tryptyki:

Mit Syzyfa: *Mit Syzyfa*, *Obcy* i *Kaligula*,

Mit Prometeusza: *Człowiek zbuntowany*, *Dżuma*, *Nieporozumienie*.

„Jest tylko jeden problem filozoficzny prawdziwie poważny: samobójstwo. Orzec, czy życie jest, czy nie jest warte trudu, by je przeżyć, to odpowiedzieć na fundamentalne pytanie filozofii. Reszta (...) przychodzi później”.

A. Camus, *Mit Syzyfa*, [w:] A. Camus, *Eseje*, tłum. J. Guze, Warszawa 1974, s. 97.

-
- A. Schopenhauer: absurd tkwi w świecie, świadomość odkrywa go tylko w akcie tragicznego zrozumienia bezcelowości i bezsensu powszechnego dążenia bytu ku czemuś, co nie istnieje.
 - A. Camus: źródło absurdu kryje się przede wszystkim we wnętrzu człowieka, w jego świadomości.
 - **Absurd zależy w tym samym stopniu od człowieka, co od świata.** Uznać go przeto należy za elementarny fakt ludzkiego doświadczenia, za pewnik, którego podważać niepodobna. Polega on zaś na niedostosowaniu się ducha do świata, na niemożności zaspokojenia pragnień człowieka, niemożności uwarunkowanej samą strukturą rzeczy.

-
- świat obiektywny, świat rzeczy samych w sobie jest dla człowieka niedostępny, stanowi mur, którego człowiek nie potrafi przekroczyć. Wskutek tego stwarza sobie drugi świat, wypełniony wyczarowanymi własną jego wyobraźnią iluzjami. Ale i tu trudno mu się zadomowić, zostaje w pewnym stopniu odepchnięty. Rodzi to w człowieku poczucie pustki i beznadziejności.
 - człowiek pragnie i szuka sensu i absolutu, a dochodzi do absurdu i rozczarowania. Stwierdzenie bolesne, ale dyktuje je prawda jego egzystencji.

afirmacja życia – negacja samobójstwa

- samobójstwo nie rozwiązuje absurdu, gdyż absurd, aby pozostał absurdem, uchyla się w ogóle spod wszelkiego rozwiązania.
- samobójstwo przynosi tedy tylko pozór rozwiązania
- **wyjątkowo dopuszczalne (tak też A. Schopenhauer)**

Yves Touraine: „Le suicide ascétique”:

- wszystko jest iluzją, Bóg, świat zewnętrzny, realny kształt ma tylko świadomość człowieka oraz jej treści, idee, za pomocą których usiłuje afirmować samego siebie, modyfikując je równocześnie odpowiednio do swych potrzeb.
- potępienie samobójstwa zrodziło się z faktu, że burzy ono pewien uczuciowy porządek między ludźmi, prócz tego zaważyły tu przesady, żywotne w kulturze europejskiej zarówno przedchrześcijańskiej, jak i wczesnochrześcijańskiej.

-
- nie ma jednak żadnych racji filozoficznych czy psychologicznych przeciw dopuszczalności samobójstwa.
 - odwrotnie tylko śmierć naturalna wydaje się czymś pospolitym, samobójstwo jest zjawiskiem na wskroś ludzkim.
 - gdy osłabnie napięcie witalnych sił „przeciw śmierci”, a ludzka egzystencja przechyla się „ku śmierci”, samobójstwo wynurza się przed człowiekiem jako możliwość wyzwolenia.

-
- samobójca więc, aby się przed nim zabezpieczyć, „stwarza sobie świat, w którym rządzi jego wola”. Podejmując decyzję skończenia ze samym sobą, „zyskuje świadomość tego, czym jest w rzeczy samej, własnej ograniczoności i drogi, która go prowadzi prosto do nicości”.
 - niepotrzebna staje się mu pomoc innych, środki uśmierzające, zdobywa się na ostatni akt męstwa, samowiedzy i samoopanowania.
 - samobójstwo nosi więc na sobie znamię wielkości, byle było to samobójstwo „eleganckie”, wyrozumowane i wykonane z finezją (Petroniusz, Katon, Eufrates).
 - samobójstwo tego właśnie typu to „samobójstwem ascetycznym”

Filozofia chrześcijańska

1. **św. Tomasz z Akwinu:** niedopuszczalne samobójstwo bezpośrednie
2. **P. L. Landsberg „O sprawach ostatecznych”:** idea cierpienia za (na wzór Chrystusa)
3. **Maurice Van Vyve.** - 1951 postulat uznania dopuszczalności samobójstwa w przypadku tzw. „samobójstwa z poświęcenia”.
4. **B. Häring:** dopuszczalność dla dobra wspólnego

Samobójstwo w myśli Jana Pawła II

(encyklika Evangelium Vitae)

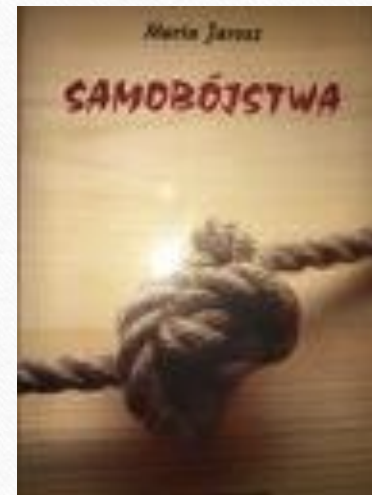
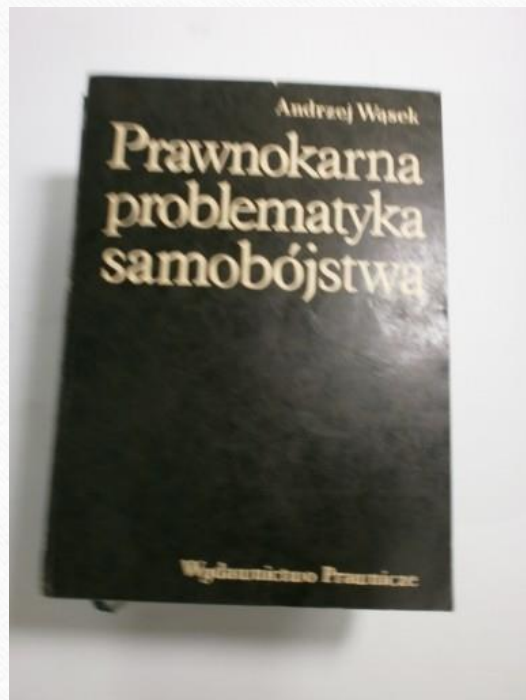
Samobójstwo – działanie, w którym człowiek dąży do odebrania sobie życia. Zadanie sobie śmierci nie jest tu przypadkowe, ale – przynajmniej pośrednio – zamierzone, a więc takie, w którym godzący w swoje życie jest rzeczywistym sprawcą własnej śmierci.

- każdy jest odpowiedzialny przed Bogiem za swoje życie, bowiem od Niego go otrzymał.
- Bóg pozostaje najwyższym Panem życia. Człowiek jest zobowiązany przyjąć je z wdzięcznością i chronić ze względu na Jego cześć i dla zbawienia duszy. Jest on tylko zarządcą, a nie właścicielem życia, powierzonego mu przez Boga; nie rozporządza nim
- samobójstwo zaprzecza naturalnemu dążeniu istoty ludzkiej do zachowania i przedłużenia swojego życia. Pozostaje ono w głębokiej sprzeczności z należyłą miłością siebie. Jest także zniewagą miłości bliźniego, ponieważ w sposób nieuzasadniony zrywa więzy solidarności ze społecznością rodzinną, narodową i ludzką, wobec których człowiek ma zobowiązania.
- samobójstwo sprzeciwia się miłości Boga żywego i Jego absolutnej władzy nad życiem i śmiercią.

> samobójstwo jest zawsze moralnie niedopuszczalne

- znaczny wpływ na decyzję o samobójstwie mają także ciężkie zaburzenia psychiczne, strach lub poważna obawa przed próbą, cierpieniem lub torturami. Wszystkie te sytuacje mogą znacznie zmniejszyć odpowiedzialność samobójcy, a nawet wyeliminować jego odpowiedzialność subiektywną, choć z obiektywnego punktu widzenia samobójstwo jest zawsze aktem głęboko niemoralnym.
- eutanazja nosi znamiona czynu samobójczego. Kto zaś popiera samobójczy zamiar drugiego człowieka i współdziała w jego realizacji poprzez tak zwane samobójstwo wspomagane, staje się współnikiem, a czasem wręcz bezpośrednim sprawcą niesprawiedliwego działania, które nie może być usprawiedliwione, nawet wtedy, gdy zostaje dokonane na żądanie.

Prawne aspekty samobójstwa

samobójstwo

redakcja
Marek Mozgawa

 Wolters Kluwer

samobójstwo redakcja Marek Mozgawa

Penalizacja samobójstwa

- Francja 1670: pośmiertne karanie samobójców
- 1683 kodeks duński: zakaz kościelnego pogrzebu i grobu na cmentarzu; konfiskata majątku
- Prusy 1747 i 1751 rozkazy gabinetowe Fryderyka II depenalizacja samobójstwa
- Prusy 1798 usunięcie sankcji wobec osób usiłujących popełnić samobójstwo
- do końca XIX w. samobójców pozbawiano majątku, konfiskując dobra
- pomocnictwo i namowę do samobójstwa uznawano za zabójstwo z premedytacją (Anglia, Szwajcaria, Rosja, Austria)

Kodeks karny z 1932 r.: penalizacja pomocnictwa i podżegania do samobójstwa oraz „pojedyńku amerykańskiego”.

Art. 228: „Kto namową lub przez udzielenie pomocy doprowadza człowieka do targnięcia się na własne życie podlega karze więzienia do lat 5”.

Art. 229: „Kto zawiera umowę, oddającą losowi rozstrzygnięcie pytania, która strona ma odebrać sobie życie, podlega karze więzienia do lat 5”.

Kodeks karny 1997:

art. 151: „Kto namową lub przez udzielenie pomocy doprowadza człowieka do targnięcia się na własne życie, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat”.

Art. 190a stalking:

§ 1. Kto przez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia lub istotnie narusza jej prywatność, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto, podszywając się pod inną osobę, wykorzystuje jej wizerunek lub inne jej dane osobowe w celu wyrządzenia jej szkody majątkowej lub osobistej.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Art. 207

§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Art. 352. § 1. Żołnierz, który znęca się fizycznie lub psychicznie nad podwładnym, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Eutanazja

definicje

Starożytność: dobra śmierć; godna, wczesna.

Platon: długotrwała choroba – nieudzielanie pomocy.

Stoicy: zakończenie życia przez mędrca w odpowiednim czasie i w odpowiedni sposób, niezależnie od metody

Tomasz Morus *Utopia* 1516: „śmierć dobrowolna”: zgodne z prawem odebranie sobie życia przez nieuleczalnie chorego. Aktywna eutanazja i wspomagane samobójstwo.

Francis Bacon: eutanazja po raz pierwszy w nowym znaczeniu.

Eutanazja zewnętrzna: wszelka pomoc, która pomaga człowiekowi odejść w sposób łatwy i spokojny.

Eutanazja wewnętrzna: duchowe przygotowanie duszy na śmierć, wsparcie (prekursor opieki paliatywnej)

N. Paradys 1794 – eutanazja naturalna:

„sztuka uczynienia śmierci jak najłżejszą, jak najbardziej znośną, jak tylko pozostaje w naszej mocy i zależy od przyczyn naturalnych”.

S. Wililiams „Eutanazja”: lekarz środki anestezyjne, szybka śmierć.

B. Fey 1884 r: eutanazja czynna i bierna.

Eugenika: 1883 Francis Galton

Ch. Darwin, F. Nietzsche, E. Haeckel: śmierć na życzenie i „eliminacja nie wartościowych istnień” – eugeniczna eutanazja niedobrowolna.

II poł. XIX w./początek XX w. – pomieszanie pojęć.

1980 r. Kongregacja Nauki Wiary *Deklaracja o eutanazji*
(próba uporządkowania rozumienia)

Eutanazja w pierwotnym rozumieniu: „łagodna śmierć bez przykrych cierpień”.

Znaczenie współczesne: „śmierć z miłosierdzia, by wyeliminować cierpienia związane z ostatnimi chwilami życia lub by dzieciom anormalnym, nieuleczalnie chorym, ewentualnie chorym umysłowo skrócić nieszczęśliwe życie:.

Jan Paweł II *Evangelium vitae*:

„Przez eutanazję w ścisłym i właściwym sensie należy rozumieć czyn lub zaniedbanie, które ze swej natury lub w intencji działającego powoduje śmierć w celu usunięcia wszelkiego cierpienia.

Eutanazję należy zatem rozpatrywać w kontekście intencji oraz zastosowanych metod”.

Rezygnacja z tzw. uporczywej terapii.

Definicje eutanazji

Anna Guzik: „współcześnie przyjęło się nim określać powodowane współczuciem zabicie człowieka, który cierpi i jest nieuleczalnie chory”.

Alfred Rachalski: „uśmiercanie jednego człowieka przez drugiego, wtedy i tylko wtedy, gdy celem tego czynu jest dobro człowieka uśmiercanego”

Marian Graczyk „przez eutanazję powszechnie rozumie się spowodowanie śmierci z litości w celu radykalnego wyeliminowania ostatnich cierpień, a także oszczędzanie chorym umysłowo i ludziom starym przedłużania nieszczęśliwego życia”

W prawie polskim powszechnie przyjęła się definicja sformułowana w okresie międzywojennym przez Stefana Glasera, eutanazja to „świadome pozbawianie życia bądź przyspieszenie śmierci osoby chorej w celu wyzwolenia jej z cierpień fizycznych”.

Znaczenie słownikowe: „skrócenie przez lekarza w szpitalu cierpienie w przedłużającej się agonii za pomocą śmiertelnej dawki środka usmierzającego ból”.

Z. Sobolewski *Życie nie warte cierpienia* 1974 czyn polegający na:

- 1/ skróceniu przez lekarza życia chorego w ciężkim lub beznadziejnym stanie przez zaniechanie stosowania utrzymującego go przy życiu sztucznego odżywiania, krążenia i oddychania;
- 2/ uśmiercenie pacjenta dotkniętego nieuleczalną chorobą, trudne do zniesienia cierpienie, dawka leków;
- 3/ uśmiercenie na życzenie oraz pomoc w samobójstwie ludzi bardzo starych, niedołączonych fizycznie i umysłowo;
- 4/ skracanie życia ciężko upośledzonych fizycznie i psychicznie dzieci, w tym noworodków, ale także dzieci kilku i kilkunastoletnich.

Procedury

1. zaniechanie terapii podtrzymującej życie, w sytuacji, gdy z uwagi na stan pacjenta nie przynosi ona korzyści i przedłuża tylko cierpienie i agonię;
2. farmakologiczne wprowadzanie terminalnie chorego, niezdolnie cierpiącego pacjenta w nieodwracalny, trwający aż do śmierci stan zniesienia świadomości;
3. podawanie terminalnie choremu i niezdolnie cierpiącemu pacjentowi rosnących stopniowo dawek środków przeciwbólowych z grupy opioidów, stwarzających ryzyko przyspieszenia zgonu;
4. dostarczenie przez lekarza cierpiącemu pacjentowi farmakologicznych bądź technicznych środków niezbędnych do samodzielnego odebrania sobie życia, udzielenie pacjentowi informacji, jak skutecznie i bezboleśnie odebrać sobie życie;
5. umyślne zabicie przez lekarza nieuleczalnie chorego i cierpiącego pacjenta, na jego żądanie, poprzez podanie śmiertelnej dawki środków farmakologicznych.

Eutanazja czynna

1. pozostawienie pacjentowi śmiertelnej dawki narkotyku lub środka uspokajającego, aby cierpiący mógł sam odebrać sobie życie;
2. zrobienie pacjentowi zastrzyku, po którym ten już się nie obudzi, przy założeniu, że zaistniały okoliczności, co do których ważna jest wyrażona wcześniej zgoda pacjenta;
3. skrócenie życia pacjentowi, bez jego zgody, przez lekarza korzystającego z własnych uprawnień, za pomocą śmiertelnej dawki jakiegoś środka.

Eutanazja bierna

1. zaniechanie podjęcia leczenia choroby uleczalnej u pacjenta dotkniętego równolegle chorobą nieuleczalną;
2. odmowa lekarza zastosowania nadzwyczajnych środków, służących ratowaniu życia, a użycie jedynie środków zwyczajnych;
3. zaprzestanie leczenia chorego, gdy pacjent sobie tego życzy;
4. zaprzestanie leczenia bez zgody chorego, gdy lekarz uzna, że dalsze leczenie tylko przedłuży cierpienie;
5. bezwzględna odmowa jakiejkolwiek interwencji w chwili umierania.

Polska lata 30 XX w.

„zabójstwo z litości” przepis o zabójstwie dokonanym pod wpływem silnego wzruszenia (zabójstwo w afekcie art. 225 § 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Kodeks karny).

Art. 150 Kodeksu karnego z dnia 6 czerwca 1997 r., „Kto zabija człowieka na żądanie i pod wpływem współczucia dla niego, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat”.

Opis czynu zabronionego zawarty w kodeksie karnym z 1997 r., art. 150 § 1 k.k., jest powtórzeniem art. 150 k.k. z dnia 19 kwietnia 1969 r. oraz art. 227 k.k. z dnia 11 lipca 1932 r. Kodeks

Bioetyka

1/ ze względu na sposób dokonania: eutanazja czynna i bierna (ortotanazja)

2/ stosunek osoby żądającej śmierci: dokonywana przez osobę trzecią: dobrowolna i niedozwolona (niedobrowolna):

- **„domniemana” eutanazja dobrowolna**
- **niedobrowolna sensu stricto :** pacjent nie wyraził swych życzeń co do utrzymywania go przy życiu i nie da się zrekonstruować jego domniemanej woli
- **domniemana eutanazja wbrew woli pacjenta:** wyraźnie życzył sobie sztucznego utrzymywania przy życiu.